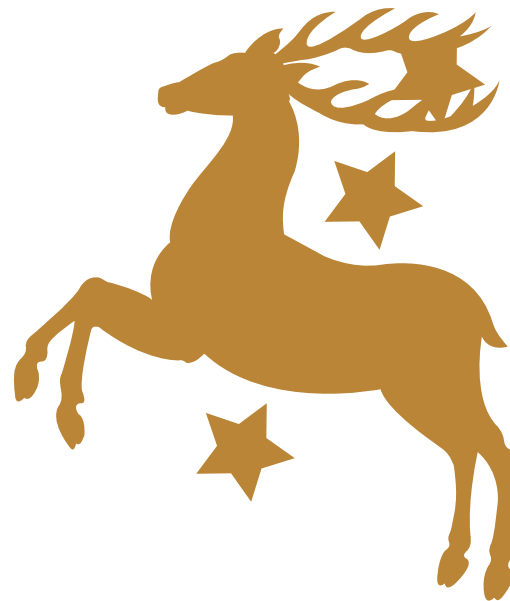

DONIMIRSCY

DONIMIRSCY

Donimirscy herbu Brochwicz odmienny, rodzina ziemiańska wywodząca się ze szlachty kaszubskiej, znana i zasłużona szczególnie na Pomorzu. Walczyli o zachowanie polskiego oblicza Pomorza, Warmii i Mazur w XIX i XX w. Po traktacie wersalskim w 1919 r. większość majątków Donimirskich została odcięta od Polski i wskutek przegranej plebiscytu znalazła się w ówczesnych Prusach Wschodnich. Donimirscy należeli do przywódców w walce legalnej o prawa polityczne, gospodarcze i kulturalne społeczeństwa polskiego, reprezentując je w Reichstagu i organizując akcje wyborcze na rzecz polskich przedstawicieli różnych szczebli władzy. W razie

potrzeby podejmowali też działania nielegalne, jak zakładanie Lig Polskich w okresie Wiosny Ludów, wspieranie finansowe i organizacyjne powstania styczniowego, a dwóch z nich przeszło do Królestwa i wzięło udział w walkach. Donimirscy popierali samoorganizację i wzrost zamożności Polaków — m.in. banki ludowe i kółka rolnicze, które zakładali i którymi kierowali. Ale przede wszystkim wygrali walkę o ziemię z państwem pruskim. W 1772 r. Wojciech Donimirski miał jeden majątek. Wywodzący się od niego Donimirscy w 1918 r. posiadali, uwzględniając tylko samo Pomorze, czternaście majątków.

The Donimirskis were leaders of a legal struggle for political, economic and cultural rights for Polish society which they represented in the Reichstag (the Parliament of the German Empire). They also organised election campaigns for Polish representatives of different levels of government. If necessary they took illegal actions such as the establishment of Polish Leagues (Ligi Polskie) during the Spring of Nations or financial and organisational support of the January Uprising (two members of the Donimirski family reached the Kingdom of Poland and took part in battles). They strove after Poles' self-organisation and wealth growth by establishing the people's banks and farmers' associations which they managed. Above all they won the struggle for land with the Prussian state. In 1772, Wojciech Donimirski had one property. In 1918, the Donimirski family owned 14 properties in Pomerania only.

La famille Donimirski faisait partie des précurseurs dans la lutte légale pour les droits politiques, économiques et culturels de la communauté polonaise. Elle représentait celle-ci dans le Reichstag et organisait des votes au profit des représentants polonais occupant différents échelons du pouvoir. Au besoin, ils entreprenaient des actions illégales comme la création des Ligues Polonaises à l'époque du Printemps des Peuples, le soutien financier et organisationnel de l'insurrection de janvier. Deux membres de la famille entrèrent dans le Royaume [du Congrès] et prirent part aux batailles. Ils visaient à l'auto-organisation et à la prospérité des Polonais, entre autres, grâce aux banques populaires et aux cercles agricoles qu'ils créaient et dirigeaient. Mais par dessus tout, ils gagnèrent une bataille pour le territoire contre l'état prussien. En 1772, Wojciech Donimirski possédait un domaine. En 1918, ses descendants détenaient 14 domaines pour la seule Poméranie.

W KRĘGU POLITYKI, ZARZĄDZANIE MAJĄTKIEM

POLITICS, ESTATE MANAGEMENT
DANS LE CERCLE DE LA POLITIQUE, GESTION DE LA PROPRIÉTÉ

Witold Donimirski (1874–1939) — ukończył studia prawnicze w Berlinie i rolnicze w Halle. Polski działacz polityczny, społeczny i oświatowy. Około 1900 r. przejął po babce majątek Czernin pod Sztumem i doprowadził go do rozkwitu. Był współzałożycielem Banku Ludowego w Sztumie (1910 r.). Przed I wojną światową sprawował funkcję przewodniczącego komisji wyborczych partii polskiej do parlamentu niemieckiego i sejmiku pruskiego. Zaangażowany podczas plebiscytu, działał w Związku Polaków w Niemczech i innych polskich organizacjach. W 1939 r. aresztowany przez gestapo, osadzony w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen-Oranienburg i tam wkrótce w okrutny sposób zamordowany.

Witold Donimirski (1874–1939)—studied law in Berlin and agriculture in Halle. He was a political, social and education activist. Ca. 1900, he inherited Czernin property, near the city of Sztum, from his grandmother and made it prosper. In 1910, he took part in establishment of the People's Bank (Bank Ludowy) in Sztum. Before World War I, he was a president of electoral commissions of a Polish party to the German Parliament and the Prussian Diet. He was also involved in the plebiscite and was an activist in the Union of Poles in Germany (Związek Polaków w Niemczech) and other Polish organizations. In 1939, he was arrested by the Gestapo and placed in Sachsenhausen-Oranienburg concentration camp where he was cruelly murdered.

Witold Donimirski (1874–1939) — étudia le droit à Berlin et l'agriculture à Halle. C'était un militant de la politique, de l'éducation et du social. Vers 1900, ils hérita du domaine de sa grand-mère à Czernin à Sztum et le fit prospérer. Il prit part à la fondation de la Banque Populaire de Sztum (1910). Avant la Ière Guerre mondiale, il fut président des commissions électorales du parti polonais pour le parlement allemand et à la Diète Prussienne. Engagé lors du plébiscite, il était actif dans l'Association des Polonais en Allemagne ainsi que dans d'autres organisations polonaises. En 1939, arrêté par la gestapo, incarcéré dans le camp de concentration de Sachsenhausen-Oranienburg, il fut peu de temps après exécuté cruellement.

► Kwidzyn 1934, przyjęcie w konsulacie polskim z okazji 3 Maja — na zdjęciu patriotyczne polskie ziemiaństwo z Donimirskimi.

► Kwidzyn, 1934. Celebrations of May 3rd 'Constitution Day' in the Polish consulate.

► Kwidzyn, 1934. Réception au consultat de Pologne pour le 3 mai.

„[...] ostatecznie [w wyniku plebiscytu 1920 r.] zaledwie kilka gmin nadwiślańskich znalazło się w Polsce. [...] W 1939 r. prawie wszyscy polscy działacze plebiscytowi zostali ujęci przez Gestapo, niezależnie od tego, czy nadal mieszkali w Prusach Wschodnich, czy też przenieśli się do Polski”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

„[Rodzice] Zaczęli myśleć o przeniesieniu się do Polski. [...] Władze polskie nie chciały do tego dopuścić. Uważały, że ziemianie powinni pozostać, aby zapewnić oparcie moralne i materialne tutejszej ludności.«Jesteście na posterunku, wytrwajcie!» — powtarzali przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych. [...] Tutejsze inicjatywy i doświadczenia przyczyniły się w dużym stopniu do powstania w roku 1922 Związku Polaków w Niemczech”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

Donimirszy zostali w Prusach Wschodnich. Witold Donimirski był jednym z założycieli — od razu w 1920 r. — Związku Polaków w Prusach Wschodnich.

„[...] In the end, [as a result of East Prussia plebiscite of 1920] only few communes (gmina) on the Vistula were incorporated into Poland. [...] In 1939, almost all Polish plebiscite activists were arrested by the Gestapo regardless of whether they still lived in East Prussia or Poland.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“[My parents] Started to think about moving to Poland. [...] However, the Polish authorities wouldn’t let it happen. They thought that Polish landed gentry (ziemiaństwo) should stay and give financial and moral support for the local people. ‘You are at your post—keep it till the very end!’ — the representatives of the Ministry of Foreign Affairs repeated. [...] Local initiatives and experiences contributed to large extent to the establishment of the Union of Poles in Germany in 1922. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

The Donimirskis stayed in East Prussia. In 1920, Witold Donimirski was one of the founders of the Union of Poles in East Prussia.

« [...] finalement [suite au plébiscite de 1920] quelques communes à peine des bords de la Vistule demeuraient en Pologne. [...] En 1939 presque tous les militants polonais du plébiscite, qu’ils habitent encore en Prusse orientale ou qu’ils se soient déplacés en Pologne furent arrêtés par la Gestapo. » [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

« [Mes parents] commencèrent à penser à partir en Pologne. [...] Les dirigeants polonais voulaient empêcher cela. Ils pensaient que la noblesse terrienne devaient rester pour assurer un soutien moral et matériel à la population locale. ‘Vous êtes à vos postes, persévérez!’ — répétaient les représentants du Ministère des Affaires étrangères. [...] L’expérience et les initiatives menées ici contribuèrent pour une large part à la création, en 1922 de l’Association des Polonais en Allemagne. » [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

La famille Donimirski resta en Prusse orientale. Dès 1920, Witold Donimirski fut parmi les fondateurs de l’Association des Polonais de Prusse orientale.

„W lutym [1937 r.] przyjechali do Berlina rodzice z wujem Włodkiem Sikorskim. [...] wyjaśnili, że jej [wizyty] celem jest spotkanie z ambasadorem RP w Berlinie, Józefem Lipskim. [...] Rodzice przekonywali ambasadora o konieczności bardziej energicznej obrony prześladowanych Polaków. [...] Ambasador gorąco zapewniał, że władze polskie robią, co tylko w ich mocy, [...] Powtórzył apel sprzed lat kilkunastu: «Jesteście na posterunku — wytrwajcie!»” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“In February [of 1937] parents with uncle Włodzimierz Sikorski came on a visit. [...] They explained that the visit is connected with their meeting with Józef Lipski, the ambassador of the Republic of Poland in Berlin. [...] Parents tried to convince him of the necessity of more active defense of persecuted Poles. [...]

The ambassador enthusiastically asserted that Polish authorities did their utmost best [...] and repeated the appeal from previous years: ‘You are at your post—keep it till the very end!’” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«En février [1937] mes parents vinrent à Berlin avec l’oncle Włodek Sikorski. [...] ils expliquèrent que le but [de leur visite] était de rencontrer Józef Lipski, l’ambassadeur de la République de Pologne à Berlin. [...] mes parents convainquirent l’ambassadeur de la nécessité de lutter de façon plus énergique contre les persécutions envers les Polonais. [...] Ils obtinrent la promesse du diplomate que les pouvoirs polonais feraient tout ce qui était en leur pouvoir pour les empêcher [...] Il répéta l’appel prononcé plus d’une dizaine d’années auparavant: ‘Vous êtes aux postes, persévérez!’ » [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

► Wanda i Witold Donimirszy z córką Haliną (ur. 1918 r.) i z bratem Wandy Włodzimierzem Sikorskim (1892–1978), Berlin 1937 r.

► Wanda and Witold Donimirski with their daughter Halina (born in 1918) and Wanda’s brother Włodzimierz Sikorski (1892–1978), Berlin 1937.

► Wanda, Witold et leur fille Halina (née en 1918). La famille Donimirski avec le frère de Wanda, Włodzimierz Sikorski (1892–1978), Berlin 1937.

▲ Czernin — pokój jadalny.

▲ Czernin. A dining room.

▲ Czernin, salle à manger.

► Czernin, dwór od południa, kartka pocztowa, ok. 1910 r.

► Czernin, ca. 1910. A postcard with south view of the manor house.

► Czernin, le manoir (côté sud), carte postale, vers 1910.

„Dzięki racjonalnej gospodarce i dobrej organizacji majątek zaczął przynosić dochody”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

„[...] ojciec zajął się zaniedbanym dworem [...]. Założono centralne ogrzewanie, przebudowano wnętrze i doprowadzono do łazienki ciepłą wodę”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

„Ojciec interesował się ogromnie nowymi wynalazkami. Śledził szczególnie pojawianie się nowoczesnych maszyn rolniczych i po przeanalizowaniu ich użyteczności, zwykle je kupował”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

„Życie w Czerninie toczyło się według ustalonego przed laty obyczaju. [...] Przed południem ojciec zajmował się przeważnie gospodarstwem. Wiedział, że nie można polegać na pracownikach administracji, co się zresztą potwierdziło w przypadku niektórych naszych sąsiadów. Jeździł lekką bryczką w pole, aby ocenić stan zasiewów lub doglądać upraw czy zbiorów ziemiopłodów. Często wychodził na podwórze i rozmawiał z pracującymi tam ludźmi. Nie należał do osób przystępnych. Wszyscy czuli przed nim respekt, jednak wiedzieli, że jest sprawiedliwy i nikomu krzywdy nie wyrządzi”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

► Czernin — cegielnia, ok. 1910 r.

► Czernin, ca. 1910. A brickyard.

► Czernin, usine de fabrication de briques, vers 1910.

Cegielnia

“Thanks to reasonable management and good organization the property started to bring income.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“Father was really interested in new inventions. He especially kept up with modern agricultural machines, analysed their usefulness and usually bought them.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“[...] Father took care of the squalid manor [...]. Central heating was installed, the inside was rebuilt, and the bathroom was connected to the warm water main.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“Life in Czernin went by according to an old custom. [...] In the morning, father mostly cared for our farmstead. He knew that he couldn’t count on administration workers. Some of our neighbors became convinced that he was right. He drove a light carriage to the field to assess the condition of crops or to supervise cultivation and harvest of agricultural products. He often went to the farmyard and talked to the people working there. He wasn’t an approachable person. Everyone felt respect for him and knew that he was just and didn’t want to hurt anyone.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«Grâce à une économie rationnelle et une bonne organisation, le domaine commença à apporter des bénéfices.» [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«[...] Mon père s’occupa du manoir délaissé [...]. On installa le chauffage central, on refit l’intérieur et on installa une amenée d’eau chaude dans la salle de bains.» [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«Les nouvelles inventions intéressaient beaucoup mon père. Il surveillait particulièrement l’apparition des nouvelles machines agricoles et après avoir analysé leur utilité, il les achetait habituellement.» [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«La vie à Czernin se passait selon des rites établis depuis des années. [...] Le matin, mon père s’occupait principalement de la ferme. Il savait que l’on ne pouvait pas compter sur les employés de l’administration, ce qui se confirma d’ailleurs chez certains de nos voisins. Il se déplaçait dans une carriole dans les champs afin d’apprécier l’état des semailles ou de vérifier les cultures ou les récoltes. Il sortait souvent dans la cour et discutait avec les gens qui y travaillaient. Il ne faisait pas partie des gens très accessibles. Il inspirait le respect, mais tout le monde savait qu’il était juste et qu’il ne ferait de mal à personne.» [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

REPRESJE, EGZEKUCJE, WYSIEDLENIA, WYWŁASZCZENIA

REPRESSIONS: EXECUTIONS, DEPORTATION, DISPOSSESSION
RÉPRESSION: EXÉCUTIONS, EXPULSIONS, EXPROPRIATIONS

Wanda Donimirska z Sikorskich (1890–1974). W 1910 r. Witold Donimirski ożenił się z Wandą Sikorską, wnuczką Ignacego Łyskowskiego, wybitnego działacza niepodległościowego na Pomorzu, prezesa Koła Polskiego w Reichstagu. Wanda, osadzona na początku działań wojennych w obozie koncentracyjnym w Ravensbrück, przetrwała wojnę.

Wanda née Sikorska Donimirska (1890–1974). In 1910, Witold Donimirski married Wanda Donimirska, the granddaughter of Ignacy Łyskowski, a prominent independence activist in Pomerania and a president of the Polish Fraction (Koło Polskie) in the Reichstag (the Parliament of the German Empire). At the beginning of the war, Wanda was placed in Ravensbrück concentration camp. She survived the war.

Wanda Donimirska, née Sikorska (1890–1974). En 1910, Witold Donimirski se maria avec Wanda Sikorska, la petite fille de Ignacy Łyskowski, éminent militant de l'indépendance en Poméranie, président du Cercle Polonais du Reichstag. Au début de la guerre, elle fut envoyée dans le camp de concentration de Ravensbrück. Elle survécut à la guerre.

[illegible]

- ◀ Korespondencja Wandy Donimirskiej z obozu KL Ravensbrück.
- ◀ Wanda Donimirska's letters from the Ravensbrück concentration camp.
- ◀ Correspondance de Wanda Donimirska provenant du camp de concentration de Ravensbrück.
- ▶ Informacja o pozbawieniu Donimirskich i ich potomków jako wrogów III Rzeszy obywatelstwa niemieckiego i konfiskacie ich mienia, 1941 r.
- ▶ 1941. Information about revocation of German citizenship of the Donimirskis and their descendants as enemies of Nazi Germany and confiscation of personal property.
- ▶ Information concernant la déchéance de nationalité allemande de la famille Donimirski et de ses descendants comme ennemis du IIIe Reich et confiscation de leurs biens, 1941.

Bekanntmachung.

Auf Grund des Gesetzes vom 26. Mai 1933 — Reichsgesetzbl. I Seite 293 — in Verbindung mit dem Gesetz über die **Einzziehung volks- und staatsfeindlichen Vermögens** vom 14. Juli 1933 — Reichsgesetzbl. I Seite 479 — wird das gesamte im Inlande befindliche Vermögen der polnischen Minderheitsangehörigen **Witold von Donimirski**, geboren am 1. Dezember 1874 in Gr. Ramsen, Kreis Stuhm, verstorben am 6. Dezember 1939 in KZ-Lager Sachsenhausen/Dranienburg, zuletzt wohnhaft in Hohendorf, Kreis Stuhm, und Ehefrau **Wanda von Donimirski**, geb. von Siforski, sowie ihrer Kinder mit der Maßgabe **zugunsten des Deutschen Reiches** — Reichsfinanzverwaltung — eingezogen, daß mit der öffentlichen Bekanntmachung dieser Verfügung im Deutschen Reichs- und Preussischen Staatsanzeiger die Gegenstände des bezeichneten Vermögens Eigentum des Deutschen Reiches werden.

Gegen diese Verfügung ist ein Rechtsmittel nicht gegeben.

Marienwerder, den 3. Oktober 1941.

Der Regierungspräsident.

von Reudell.

„Matka [Wanda Donimirska] dostała numer 2386. [...] prze-
trwała w Ravensbrück pięć i pół roku. Pomimo ciosu, jakim
była dla niej śmierć ojca, pomimo konfiskaty całej własności ro-
dziców jako mienia wrogów państwa niemieckiego, dokonanej
w r. 1941, pomimo ciągłego lęku o losy dzieci — była spokojna
i opanowana [...]”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

“Mother [Wanda Donimirska] was number 2386. [...] She
survived five and a half years in Ravensbrück. Notwithstand-
ing her husband’s death, confiscation of her parents’ personal
property in 1941, and constant fear for her children — she was
calm and composed [...]”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

«Ma mère [Wanda Donimirska] reçut le numéro 2386. [...] elle
survécut à cinq ans et demi passés à Ravensbrück. Malgré le
choc que fut pour elle la mort de mon père, malgré la confisca-
tion effectuée en 1941 de tout ce que possédaient mes parents,
considérés comme ennemis de l’état allemand, malgré les in-
quiétudes incessantes sur le sort de ses enfants, elle demeurait
calme et posée [...]». [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

Przed dworem w Kożuszkach, majątek brata Witolda — Zygmunta Donimirskiego, Wielkanoc 1944 r. Grupa wojennych mieszkańców dworu, ziemian wysiedlonych przez Niemców z Pomorza i Wielkopolski. Polskie ziemiaństwo w czasie drugiej wojny światowej zostało uznane przez III Rzeszę Niemiecką za jedną z elit przywódczych narodu polskiego. Szczególnie okrutnie zostało potraktowane na tzw. ziemiach wcielonych do III Rzeszy (Wielkopolska, Pomorze, Ziemia Łódzka, Ziemia Ciechanowska i Śląsk). Wraz z przedstawicielami innych grup społecznych zaliczonych do tej kategorii ziemian poddano szczególnemu wyniszczeniu, wielu najbardziej aktywnych zamordowano. Następnie szybko zaczęto ich wysiedlać do Generalnego Gubernatorstwa, a ich majątki przejmowało państwo niemieckie.

Easter, 1944. The manor house in Kożuszki belonged to Witold's brother, Zygmunt Donimirski. A group of landowners displaced by the Germans from Pomerania and Greater Poland who lived in the manor during the war. During World War II, Polish landed gentry were regarded as leaders of Polish nation by the Nazi Germany authorities. They were extremely cruelly treated in the territories annexed to Nazi Germany (Greater Po-

land, Pomerania, the region of Łódź, the region of Ciechanów, and Silesia. Landowners along with representatives of other social classes, who had been categorized into Polish landed gentry, were annihilated; the most active landowners were murdered. They were quickly displaced to the General Government and their properties were taken over by Nazi Germany.

Manoir de Kożuszki, domaine du frère de Witold — Zygmunt Donimirski, Pâques, 1944. Un groupe d'habitants du manoir au temps de la guerre, de propriétaires terriens expropriés de Poméranie et de Grande Pologne par les Allemands. La noblesse terrienne polonaise du temps de la IIe Guerre mondiale était considérée comme l'une des élites dirigeantes polonaises par le IIIe Reich. Elle fut traitée de façon particulièrement cruelle sur les terres dites «incorporées» dans le IIIe Reich (Grande Pologne, Poméranie, pays de Łódź et de Ciechanów et de Silésie). Avec les représentants d'autres groupes sociaux classés dans cette catégorie, les propriétaires terriens les plus actifs furent presque tous massacrés. Ensuite, on les expropria rapidement vers le Gouvernement général de Pologne (territoire annexé, mais non incorporé au IIIe Reich, note trad.) et l'état allemand s'appropri leurs biens.

W 1939 r. w rodzinie Donimirskich było jedenastu właścicieli ziemskich. Ich majątki znalazły się na terenach III Rzeszy Niemieckiej. Donimirscy jako przedstawiciele polskich elit lokalnych zostali poddani brutalnym represjom przez okupacyjne władze niemieckie.

Kazimierz Donimirski z Małych Ramz (majątek na terenie Prus Wschodnich należących do III Rzeszy Niemieckiej) — wysiedlony już 30 kwietnia 1939 r., uciekł z pociągu i ukrywał się całą wojnę pod przybranym nazwiskiem, zmarł w 1947 r.

In 1939, in the Donimirski family, there were eleven landowners. Their properties were located in Nazi Germany. The Donimirskis as representatives of Polish local elites were brutally victimized by occupation authorities.

Kazimierz Donimirski from Małe Ramzy (landed property in East Prussia which belonged to Nazi Germany)—was displaced in April 30, 1939. He escaped from the train and during the war lived under an assumed name until his death in 1947.

En 1939, on comptait onze propriétaires terriens dans la famille Donimirski. Leurs biens se trouvaient sur le territoire du IIIe Reich allemand. La famille Donimirski, comme faisant partie de l'élite polonaise locale subit de brutales répressions de la part des dirigeants de l'occupation allemande.

Kazimierz Donimirski de Ramzy Małe (domaines situés en Prusse orientale appartenant au IIIe Reich allemand), exproprié dès le 30 avril 1939, il s'échappe du train et se cache pendant le reste de la guerre sous un faux nom. Il meurt en 1947.

- ▶ Kazimierz z żoną, matką i dziećmi, Małe Ramzy, 1913 r.
- ▶ Kazimierz with his wife, mother, children and mother-in-law in Małe Ramzy ca. 1913.
- ▶ Kazimierz et sa femme, sa mère, ses enfants et ses beaux-parents; Małe Ramzy; vers 1913.

Witold Donimirski z Czernina i Maruszy (majątek na terenie Prus Wschodnich należących do III Rzeszy Niemieckiej) — wysiedlony 22 sierpnia 1939 r., aresztowany 2 września 1939 r., zamordowany 6 grudnia 1939 r. w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen-Oranienburg.

Witold Donimirski from Czernin and Marusza (landed property in East Prussia which belonged to Nazi Germany) — was displaced in August 22, 1939, arrested in September 2, 1939, and murdered in Sachsenhausen-Oranienburg concentration camp in December 6, 1939.

Witold Donimirski de Czernin et Marusza (domaines situés en Prusse orientale appartenant au IIIe Reich allemand) — exproprié le 22 août 1939, arrêté le 2 septembre 1939, il est assassiné le 6 décembre 1939 dans le camp de concentration de Sachsenhausen-Oranienburg.

Józef Donimirski z Cygus (majątek na terenie Prus Wschodnich należących do III Rzeszy Niemieckiej) — aresztowany we wrześniu 1939 r., zamordowany w obozie koncentracyjnym Dachau 24 stycznia 1941 r.

Józef Donimirski from Cygusy (landed property in East Prussia which belonged to Nazi Germany)—was arrested in September 1939 and murdered in Dachau concentration camp in January 24, 1941.

Józef Donimirski de Cygusy (domaines situés en Prusse orientale appartenant au IIIe Reich allemand), arrêté en septembre 1939, assassiné dans le camp de concentration de Dachau le 24 janvier 1941.

- ▶ Młody Józef Donimirski w Cygusach.
- ▶ Young Józef in Cygusy.
- ▶ Józef jeune; à Cygusy.

Jan Donimirski z Łysomic (majątek na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po 1939 r. na tzw. wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej) — rozstrzelany 3 listopada 1939 w Toruniu.

Jan Donimirski from Łysomice (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—was executed by firing squad in November 3, 1939 in Toruń.

Jan Donimirski de Łysomice (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), exécuté le 3 novembre 1939 à Toruń.

Zbigniew Donimirski z Waplewa (majątek na terenie Prus Wschodnich należących do III Rzeszy Niemieckiej) — aresztowany we wrześniu 1939 r., całą wojnę przebywał w obozach koncentracyjnych.

Zbigniew Donimirski from Waplewo (landed property in East Prussia which belonged to the Third Reich)—was arrested in September 1939 and spent the war in concentration camps.

Zbigniew Donimirski de Waplew (domaines situés en Prusse orientale appartenant au IIIe Reich allemand), arrêté en septembre 1939, il passe toute la guerre dans des camps de concentration.

- ▶ Zbigniew Donimirski, Małe Ramzy, 1934 r.
- ▶ Zbigniew in Małe Ramzy ca. 1934.
- ▶ Zbigniew; à Małe Ramzy; 1934.

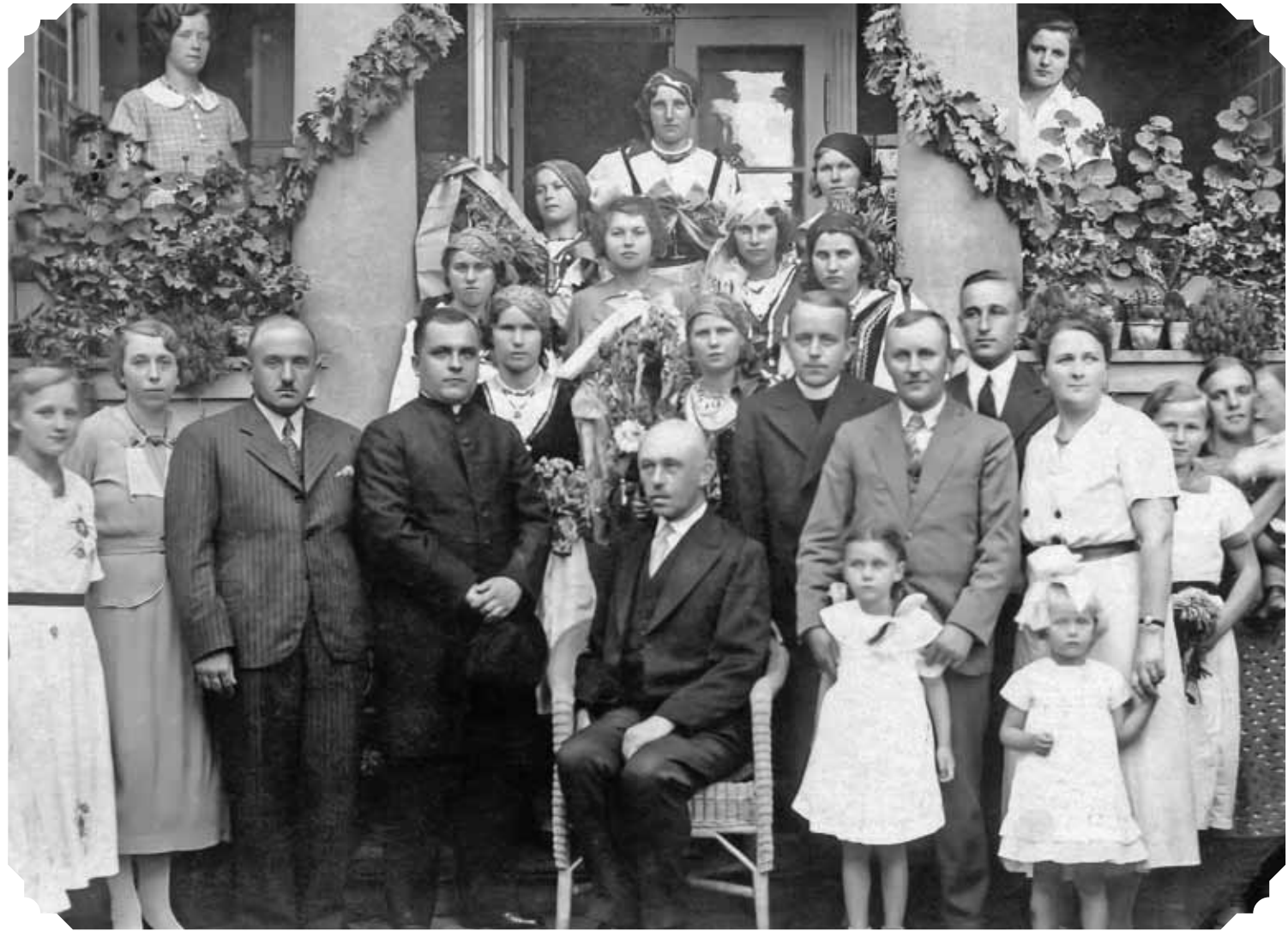

August Donimirski z Nowego i Zajezerza (majątek na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po 1939 r. na tzw. wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej) — skazany na śmierć przez Niemców, ukrywał się całą wojnę, zmarł w 1952 r.

August Donimirski from Nowe and Zajezerze (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—having been sentenced to death by the Germans, he was in hiding during the war. He died in 1952.

August Donimirski de Zajezerze et de Nowe (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), étant condamné à mort par les Allemands, il se cache pendant toute la durée de la guerre et meurt en 1952 r.

- ▶ August Donimirski, żniwa, Nowe, 1938 r. lub 1939 r.
- ▶ Colonel August during the harvest festival in Nowe in 1938 or 1939.
- ▶ Le colonel August, fête des moissons; à Nowe; 1938 ou 1939.

Jerzy Donimirski z Gołanic majątek po 1939 r. na terenie tzw. ziem wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej, poseł na sejm RP — rozstrzelany 30 listopada 1939 r. w Lesznie.

Jerzy Donimirski from Gołanice (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—member of the Polish parliament, he was executed by firing squad in November 30, 1939 in Leszno.

Jerzy Donimirski de Gołanice (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), député à la Diète de la République de Pologne, exécuté le 30 novembre 1939 à Leszno.

- ▶ Jerzy Donimirski, 1930 r.
- ▶ Jerzy Donimirski in the 1930s.
- ▶ Jerzy Donimirski; dans les années 1930.

Jan Donimirski z Tarchalina (majątek na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po 1939 r. na tzw. ziemiach wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej) — więziony w Rawiczu i Lublinie, skazany na śmierć, której ostatecznie uniknął.

Jan Donimirski from Tarchalin (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—was kept prisoner in Rawicz and Lublin. He was sentenced to death which he barely managed to escape.

Jan Donimirski de Tarchalin (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), emprisonné à Rawicz et à Lublin, condamné à la peine capitale qu'il évita par miracle.

- ▶ Jan Donimirski, przed wojną.
- ▶ Jan shortly before the war.
- ▶ Jan; à la veille de la guerre.

Edward Donimirski ze Smuszewa (majątek na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po 1939 r. na tzw. ziemiach wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej) — wysiedlony przez Niemców 5 grudnia 1939 r., następnie ponownie wywłaszczony po wkroczeniu Armii Czerwonej w marcu 1945 r.

Edward Donimirski from Smuszewo (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—displaced by the Germans in December 5, 1939. In March 1945, when the Red Army invaded Poland, he was dispossessed of his property.

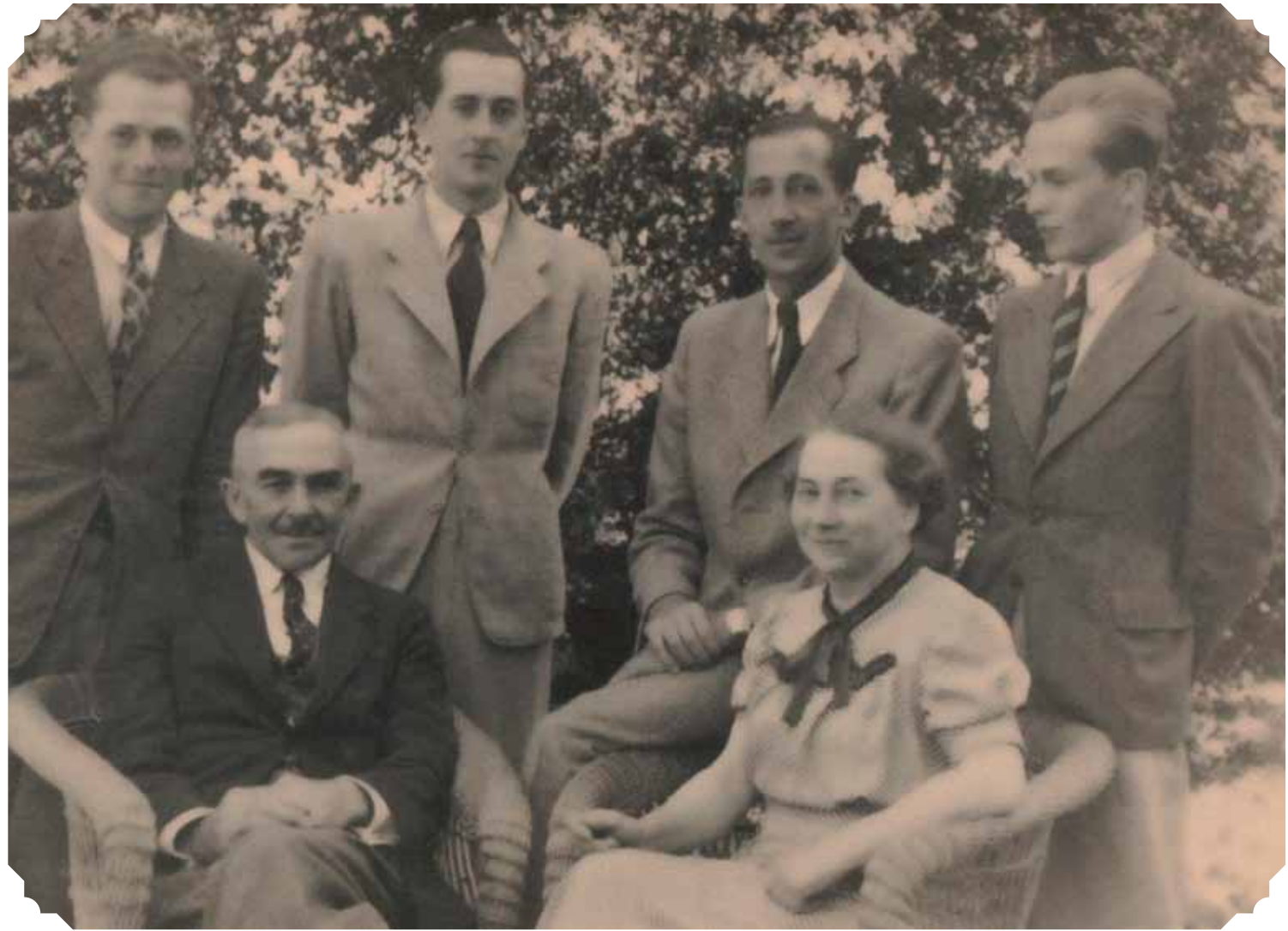
Edward Donimirski de Smuszewo (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), exproprié par les Allemands le 5 décembre 1939 et de nouveau après l'incursion de l'Armée Rouge en mars 1945.

Wiktor Donimirski z Szadłowic (majątek na terenie II Rzeczypospolitej Polskiej, po 1939 r. na tzw. ziemiach wcielonych do III Rzeszy Niemieckiej) — dzięki obywatelstwu amerykańskiemu mógł opuścić Polskę.

Wiktor Donimirski from Szadłowice (landed property in territories of interwar Poland which were annexed to Nazi Germany after 1939)—being an American citizen, he could leave Poland.

Wiktor Donimirski de Szadłowice (domaines appartenant à la IIe République de Pologne, «incorporés» après 1939 au IIIe Reich allemand), put quitter la Pologne grâce à sa nationalité américaine.

- ▶ Zygmunt Donimirski i jego żona oraz synowie, Kożuszki podczas II wojny.
- ▶ Zygmunt Donimirski with his wife and sons in Kożuszki during the war.
- ▶ Zygmunt Donimirski, sa femme et ses fils; à Kożuszki, pendant la guerre.

SOLIDARYZM SPOŁECZNY

SOCIAL SOLIDARITY / LE SOLIDARISME SOCIAL

- ▶ Stanisław Sikorski, ojciec Wandy Donimirskiej.
- ▶ Stanisław Sikorski, the father of Wanda Donimirska.
- ▶ Stanisław Sikorski, le père de Wanda Donimirska.

- ▶ Anna Sikorska (1870–1944), córka Ignacego Łyskowskiego, żona Stanisława Sikorskiego.
- ▶ Anna Sikorska (1870–1944), the daughter of Ignacy Łyskowski and the wife of Stanisław Sikorski.
- ▶ Anna Sikorska (1870–1944), fille de Ignacy Łyskowski et épouse de Stanisław Sikorski.

Stanisław Sikorski (1855–1929) z Wielkich Chełmów. Systematycznie dokupywał majątki leżące w ziemi chełmińskiej i prowadził wszechstronną gospodarkę rolną, inwestował w przemyśle, handlu i finansach. Brał czynny udział w życiu gospodarczym, organizował Bank Ludowy. Był zaangażowany w codzienną pracę polskich organizacji kulturalno-oświatowych, a także w ruch wyborczy.

„Moja babka Anna odziedziczyła po ojcu żyłkę społecznikowską, a także zamiłowanie i zdolności literackie. [...] Wbrew ogólnie przyjętym zwyczajom wprowadzała do [klasy ziemiańskiej] także okoliczne kaszubskie gospodynie, argumentując żartem, że ziemianką jest każda osoba posiadająca ziemię, choćby tylko w doniczce. Opracowała i wydała zbiór baśni kaszubskich. Zapamiętałam ją jako bardzo energiczną, pełną życia i temperamentu. Lubiła gości, taniec, spotkania towarzyskie”. [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

Stanisław Sikorski (1855–1929) from Wielkie Chełmy regularly bought landed properties located in Chełmno Land (Ziemia Chełmińska), managed extensive farming enterprise, invested in the industry, trade, and finance. He was active in agricultural life and took part in establishment of the People's Bank (Bank Ludowy). He was also involved in everyday works of cultural and educational organizations, and in electoral movement.

“My grandmother Anna inherited a bent for social work and also passion for literature and literary abilities from her father. [...] Contrary to universally accepted norms, she introduced local Kashubian peasant women to [the landed gentry class], justifying it in a humorous way that every person who possessed the land, even if in a flowerpot, belonged to the class. She prepared and published a collection of Kashubian folk tales. I remember that she was very vigorous, temperamental, and full of life. She liked visitors, dancing, and social gatherings.” [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

Stanisław Sikorski (1855–1929) de Wielkie Chełmy. Il achetait systématiquement les domaines situés dans le pays de Chełmno et dirigeait une exploitation agricole polyvalente, il investissait dans l'industrie, le commerce et les finances. Il prit activement part à la vie économique, organisa la Banque Populaire. Il était engagé dans le travail quotidien des organisations polonaises culturo-éducatives ainsi que dans le mouvement électoral.

«Ma grand-mère Anna hérita de son père la veine sociale ainsi qu'un certain talent pour la littérature. [...] Contrairement aux mœurs établies, elle introduisit dans [la noblesse terrienne] les maîtresses de maison cachoubes en plaisantant que toute personne possédant des terres, ne serait-ce que dans un pot de fleur comptait parmi les propriétaires terriens. Elle rédigea et édita un recueil de contes cachoubes. Je me souviens d'elle comme d'une personne énergique, pleine de vie et de tempérament. Elle aimait la danse, les rencontres mondaines et les invités. » [H. Donimirska-Szyrmerowa, 2003]

